Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΊΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 24ης Ιουνίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Οδηγία 1999/70/ΕΚ – Συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP – Ρήτρα 5 – Μέτρα για την πρόληψη των καταχρήσεων από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου – Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον κατασκευαστικό κλάδο, επονομαζόμενες "fijos de obra" – Έννοια των "αντικειμενικών λόγων" που δικαιολογούν την ανανέωση τέτοιων συμβάσεων – Οδηγία 2001/23/ΕΚ – Άρθρο 1, παράγραφος 1 – Μεταβίβαση επιχείρησης – Άρθρο 3, παράγραφος 1 – Διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων – Υπεισέλευση στις συμβάσεις εργασίας δυνάμει των όρων συλλογικής σύμβασης – Συλλογική σύμβαση η οποία περιορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εργαζομένων τους οποίους αφορά η μεταβίβαση μόνο σε εκείνα που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση που συνήφθη με την προηγούμενη ανάδοχο»

Στην υπόθεση C-550/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Juzgado de lo Social no 14 de Madrid (δικαστήριο εργατικών διαφορών αριθ. 14 της Μαδρίτης, Ισπανία) με απόφαση της 4ης Ιουλίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 17 Ιουλίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

EV

κατά

Obras y Servicios Públicos SA,

Acciona Agua SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Kumin (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, P. G. Xuereb και I. Ziemele, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο EV, εκπροσωπούμενος από τον F. Luján de Frías, abogado,

– η Obras y Servicios Públicos SA, εκπροσωπούμενη από τον F. J. Berriatua Horta, abogado,

– η Acciona Agua SA, εκπροσωπούμενη από τον J. Revoiro Mingo, abogado,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Rodríguez de la Rúa Puig,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. van Beek, B.-R. Killmann και N. Ruiz García,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της ρήτρας 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, που συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο) και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (ΕΕ 1999, L 175, σ. 43), καθώς και του άρθρου 1, παράγραφος 1, και του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ 2001, L 82, σ. 16).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του EV και των Obras y Servicios Públicos SA, τέως εργοδότριάς του, και Acciona Agua SA, νυν εργοδότριάς του, με αντικείμενο την αναγνώριση, αφενός, των ετών προϋπηρεσίας του και, αφετέρου, του αορίστου χρόνου χαρακτήρα της σχέσης εργασίας του.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η συμφωνία-πλαίσιο

3 Η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου, με τίτλο «Αρχή της μη διάκρισης», προβλέπει στο σημείο 1 τα εξής:

«Όσον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζομένους αορίστου χρόνου μόνο επειδή έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.»

4 Η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου, με τίτλο «Μέτρα για την αποφυγή κατάχρησης», ορίζει στο σημείο 1 τα εξής:

«Για να αποτραπεί η κατάχρηση που μπορεί να προκύψει από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, τα κράτη μέλη, ύστερα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, συλλογικές συμβάσεις ή πρακτική, ή/και οι κοινωνικοί εταίροι, όταν δεν υπάρχουν ισοδύναμα νομοθετικά μέτρα, για την πρόληψη των καταχρήσεων λαμβάνουν κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες ειδικών τομέων ή/και κατηγοριών εργαζομένων, ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα:

α) αντικειμενικούς λόγους που να δικαιολογούν την ανανέωση τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας·

β) τη μέγιστη συνολική διάρκεια διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου·

γ) τον αριθμό των ανανεώσεων τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας.»

Η οδηγία 2001/23

5 Κατά την αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2001/23, «[ε]ίναι απαραίτητη η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους».

6 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α′ και β′, της ως άνω οδηγίας έχει ως εξής:

«α) Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης σε άλλον εργοδότη, ως αποτέλεσμα νομικής μεταβίβασης ή συγχώνευσης.

β) Υπό την επιφύλαξη του στοιχείου α) και των ακολούθων διατάξεων του παρόντος άρθρου, θεωρείται ως μεταβίβαση, κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, η μεταβίβαση μιας οικονομικής οντότητας που διατηρεί την ταυτότητά της, η οποία νοείται ως σύνολο οργανωμένων πόρων με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, είτε κυρίας είτε δευτερεύουσας.»

7 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του [μεταβιβάζοντος], που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφισταμένη κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως, μεταβιβάζονται, διά της μεταβιβάσεως αυτής, στον [διάδοχο].»

Το ισπανικό δίκαιο

Ο νόμος 32/2006

8 Ο Ley 32/2006 reguladora de la subcontratación en el sector de la construcción (νόμος 32/2006 για τη ρύθμιση της υπεργολαβίας στον κατασκευαστικό κλάδο), της 18ης Οκτωβρίου 2006 (BOE αριθ. 250, της 19ης Οκτωβρίου 2006, σ. 36317), προβλέπει στην τρίτη πρόσθετη διάταξη τα εξής:

«Για τη βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης των εργαζομένων που απασχολούνται σε οικοδομικές εργασίες και, ως εκ τούτου, της υγείας και της ασφάλειάς τους στην εργασία, επιτρέπεται να προσαρμόζονται με εθνική συλλογική σύμβαση του κλάδου των κατασκευών οι ισχύοντες γενικοί κανόνες για τις συμβάσεις που αφορούν την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου ή την παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας κατά τρόπο που να εξασφαλίζει στους εργαζομένους σταθερότερη απασχόληση, υπό όρους ανάλογους προς εκείνους που ισχύουν σήμερα στο συγκεκριμένο επίπεδο συλλογικής διαπραγμάτευσης.»

Ο Εργατικός Κώδικας

9 Το Estatuto de los Trabajadores (Εργατικός Κώδικας), όπως κωδικοποιήθηκε με το Real Decreto legislativo 2/2015, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores (βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 2/2015, περί εγκρίσεως του αναδιατυπωμένου νόμου περί Εργατικού Κώδικα), της 23ης Οκτωβρίου 2015 (BOE αριθ. 255, της 24ης Οκτωβρίου 2015, σ. 100224, στο εξής: Εργατικός Κώδικας), ορίζει στην τρίτη πρόσθετη διάταξη τα εξής:

«Οι διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και παράγραφος 5, και του άρθρου 49, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, δεν θίγουν τους όρους που έχουν συμφωνηθεί ή θα συμφωνηθούν με συλλογική σύμβαση, κατ' εφαρμογήν της τρίτης πρόσθετης διάταξης του [νόμου 32/2006], σχετικά με τη σύμβαση εργασίας "fijo de obra", συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την αποζημίωση λύσης της εργασιακής σχέσης.»

10 Το άρθρο 15 του Εργατικού Κώδικα, με τίτλο «Διάρκεια της σύμβασης», ορίζει στις παραγράφους 1 και 5 τα εξής:

«1. Η σύμβαση εργασίας μπορεί να συνάπτεται για αόριστο ή για ορισμένο χρόνο.

Σύμβαση ορισμένου χρόνου μπορεί να συνάπτεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Όταν ο εργαζόμενος προσλαμβάνεται για συγκεκριμένη εργασία ή έργο, αυτοτελή και δυνάμενα να αποσπασθούν από τη συνολική δραστηριότητα της επιχειρήσεως, η εκτέλεση των οποίων, αν και χρονικώς περιορισμένη, έχει διάρκεια κατ' αρχήν απροσδιόριστη. Οι εν λόγω συμβάσεις δεν μπορούν να έχουν διάρκεια μεγαλύτερη από τρία έτη, δυνάμενη να παραταθεί έως δώδεκα μήνες μέσω εθνικής κλαδικής συλλογικής συμβάσεως ή, ελλείψει τέτοιας, μέσω

κλαδικής συλλογικής συμβάσεως κατώτερου επιπέδου. Κατά την εκπνοή των σχετικών περιόδων, οι εργαζόμενοι αποκτούν το καθεστώς εργαζομένων αορίστου χρόνου της επιχειρήσεως.

[…]

5. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των παραγράφων 1, στοιχείο α′, 2, και 3 του παρόντος άρθρου, οι εργαζόμενοι που απασχολήθηκαν, είτε συνεχώς είτε με διακοπές, για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 24 μηνών εντός περιόδου 30 μηνών, σε θέση εργασίας όμοια ή διαφορετική στην ίδια επιχείρηση ή στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων, έχοντας συνάψει τουλάχιστον δύο συμβάσεις ορισμένου χρόνου, είτε απευθείας είτε μέσω επιχειρήσεων προσωρινής απασχολήσεως προσωπικού, με το ίδιο ή διαφορετικό είδος συμβάσεως ορισμένου χρόνου, αποκτούν το καθεστώς εργαζομένων αορίστου χρόνου.

Οι διατάξεις του προηγουμένου εδαφίου εφαρμόζονται και στην περίπτωση διαδοχής ή υποκατάστασης εργοδότη σύμφωνα με τον νόμο ή τη συλλογική σύμβαση.

[…]»

Η γενική συλλογική σύμβαση του κατασκευαστικού κλάδου

11 Η Convenio colectivo general del sector de la construcción (γενική συλλογική σύμβαση του κατασκευαστικού κλάδου), που καταχωρίστηκε και δημοσιεύθηκε με την Resolución de la Dirección General de Empleo (απόφαση της γενικής διεύθυνσης απασχόλησης), της 21ης Σεπτεμβρίου 2017 (BOE αριθ. 232, της 26ης Σεπτεμβρίου 2017, σ. 94090), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: επίμαχη συλλογική σύμβαση), ορίζει στο άρθρο 24, με τίτλο «Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου για την εκτέλεση συγκεκριμένης εργασίας στον κατασκευαστικό κλάδο, επονομαζόμενη “fijo de obra”», τα εξής:

«[…]

2. Η σύμβαση αυτή συνάπτεται κατά κανόνα για ένα μόνον εργοτάξιο, ανεξαρτήτως της διάρκειάς του, και λήγει όταν ολοκληρωθούν στο εν λόγω εργοτάξιο οι εργασίες του επαγγέλματος και της ειδικότητας του εργαζομένου. Για τη σύμβαση αυτή τηρείται πάντοτε ο έγγραφος τύπος.

Επομένως, οι διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο a, πρώτο εδάφιο, [του Εργατικού Κώδικα] δεν έχουν εφαρμογή, ανεξάρτητα από τη διάρκεια της σύμβασης, και οι εργαζόμενοι διατηρούν το καθεστώς “fijo de obra” τόσο στις περιπτώσεις τις οποίες αφορά η διάταξη αυτή όσο και σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης, κατά την έννοια του άρθρου 44 [του Εργατικού Κώδικα], ή μεταφοράς προσωπικού, κατά την έννοια του άρθρου 27 της παρούσας συλλογικής σύμβασης.

3. Εντούτοις, διατηρούμενου του ενιαίου χαρακτήρα της σύμβασης, οι εργαζόμενοι "fijos de obra" μπορούν, χωρίς να χάνουν το καθεστώς αυτό, να παρέχουν υπηρεσίες στην ίδια επιχείρηση σε διαφορετικούς χώρους εργασίας εντός της ίδιας επαρχίας, εφόσον υπάρχει ρητή συμφωνία για κάθε έναν από τους διαδοχικούς τόπους εργασίας, για μέγιστη περίοδο 3 συναπτών ετών, εκτός αν οι εργασίες της ειδικότητάς τους στο τελευταίο εργοτάξιο παρατείνονται πέραν της προθεσμίας αυτής, προς τον σκοπό δε αυτό υπογράφουν το αντίστοιχο έγγραφο σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος II και δικαιούνται τις αντίστοιχες αντισταθμιστικές παροχές

για τις μετακινήσεις τους. Ούτε στην περίπτωση αυτή έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο a, πρώτο εδάφιο, και του άρθρου 15, παράγραφος 5, του Εργατικού Κώδικα, ανεξαρτήτως της συνολικής διάρκειας της παροχής εργασίας, οι δε εργαζόμενοι διατηρούν το καθεστώς "fijo de obra" κατά τα ανωτέρω.

[…]

5. Η πρόσληψη σε διαφορετικές θέσεις εργασίας, με ή χωρίς διακοπή, με τη σύναψη τουλάχιστον δύο συμβάσεων "fijos de obra" με την ίδια επιχείρηση ή με τον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων εντός της περιόδου και των χρονικών ορίων του άρθρου 15, παράγραφος 5, [του Εργατικού Κώδικα], δεν συνεπάγεται συνεπώς την απόκτηση καθεστώτος εργαζομένου αορίστου χρόνου κατά τη διάταξη αυτή.

   […]

   Το καθεστώς εργαζομένου αορίστου χρόνου δεν αποκτάται ούτε σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης, κατά την έννοια του άρθρου 44 [του Εργατικού Κώδικα], ή μεταφοράς προσωπικού, κατά την έννοια του άρθρου 27 της παρούσας συλλογικής σύμβασης.

   […]»

12 Το άρθρο 27 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης, με τίτλο «Μεταφορά προσωπικού στην περίπτωση δημοσίων συμβάσεων για τη συντήρηση οδών ή σιδηροδρομικών γραμμών, δικτύων ύδρευσης ή για την παραχώρηση εκ μέρους των δήμων της συντήρησης και επισκευής πεζοδρομίων, οδοστρωμάτων, δημοσίων οδών και δικτύων αποχέτευσης», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Σε όλες τις περιπτώσεις ολοκλήρωσης, απώλειας, ακύρωσης ή εκχώρησης δημόσιας σύμβασης, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση ή κατάσταση που συνεπάγεται την αλλαγή του φορέα ή του φυσικού ή νομικού προσώπου που ασκεί την δραστηριότητα την οποία αφορά η σύμβαση, οι εργαζόμενοι της προηγούμενης αναδόχου που απασχολούνται στο πλαίσιο της σύμβασης αυτής μεταφέρονται στη νέα επιχείρηση ή οντότητα που θα αναλάβει την άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, η δε επιχείρηση αυτή δεσμεύεται από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν οι εργαζόμενοι έναντι της προηγούμενης αναδόχου.

Δεδομένου ότι η προβλεπόμενη στο παρόν άρθρο μεταφορά προσωπικού συνιστά ευνοϊκότερη ρύθμιση σε σχέση με την ισχύουσα νομοθεσία, ορίζεται ρητώς ότι τα εν λόγω δικαιώματα και υποχρεώσεις περιορίζονται αποκλειστικά στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση εργασίας που είχε συνάψει ο εργαζόμενος με την επιχείρηση που παύει να είναι ανάδοχος της δημόσιας σύμβασης, χωρίς η νέα ανάδοχος να δεσμεύεται από οποιαδήποτε προγενέστερη σύμβαση ή συμφωνία, ιδίως όσον αφορά την προϋπηρεσία, τις αποζημιώσεις λύσης της σύμβασης ή κάθε άλλη ρύθμιση στο πλαίσιο της οποίας λαμβάνεται υπόψη η διάρκεια της προϋπηρεσίας, εκτός αν τα δικαιώματα αυτά έχουν αναγνωριστεί στον εργαζόμενο με δικαστική απόφαση η οποία έχει αποκτήσει την ισχύ δεδικασμένου κατά την ημερομηνία της μεταφοράς και έχουν γνωστοποιηθεί στη νέα ανάδοχο εντός της προθεσμίας και με τον τρόπο που ορίζει το παρόν άρθρο.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Στις 8 Ιανουαρίου 1996, ο ενάγων της κύριας δίκης συνήψε με την Obras y Servicios Públicos μια πρώτη σύμβαση εργασίας πλήρους απασχόλησης ορισμένου χρόνου για την εκτέλεση συγκεκριμένης εργασίας, στον κατασκευαστικό κλάδο, επονομαζόμενη «fijo de obra», η οποία έληξε στις 16 Ιανουαρίου 1997. Από τις 24 Ιανουαρίου 1997, οι δύο αυτοί συμβαλλόμενοι έχουν συνάψει πέντε ακόμη συμβάσεις εργασίας του είδους αυτού, οι οποίες ήταν διαδοχικές και χωρίς διακοπή μεταξύ τους. Η Obras y Servicios Públicos αναγνώρισε στον ενάγοντα της κύριας δίκης προϋπηρεσία από την 1η Ιανουαρίου 2014, ήτοι από την ημερομηνία σύναψης της τελευταίας από τις ως άνω συμβάσεις, η οποία δεν έχει λήξει.

14 Στις 3 Οκτωβρίου 2017, η Acciona Agua υπεισήλθε στη θέση της Obras y Servicios Públicos ως εργοδότρια του ενάγοντος της κύριας δίκης, κατόπιν της ανάθεσης σε αυτήν της δημόσιας σύμβασης με τον τίτλο «Επείγουσες εργασίες ανακαίνισης και επισκευής του δικτύου παροχής και επαναχρησιμοποίησης υδάτων της Canal de Isabel II Gestión SA (φάκελος αριθ. 148/2016, τμήμα 2)», την οποία εκτελούσε μέχρι την ως άνω ημερομηνία η Obras y Servicios Públicos. Ως νέα ανάδοχος, η Acciona Agua ανέλαβε σημαντικό τμήμα, από άποψη αριθμού και δεξιοτήτων, των εργαζομένων που απασχολούσε η Obras y Servicios Públicos για την εκτέλεση της εν λόγω δημόσιας σύμβασης.

15 Περίπου ένα μήνα πριν από την υπεισέλευση της Acciona Agua στη θέση του εργοδότη, ήτοι στις 5 Σεπτεμβρίου 2017, ο ενάγων της κύριας δίκης άσκησε, ενώπιον του Juzgado de lo Social nº 14 de Madrid (δικαστηρίου εργατικών διαφορών αριθ. 14 της Μαδρίτης, Ισπανία), αγωγή κατά των δύο ως άνω εταιριών, ζητώντας, αφενός, να του αναγνωριστεί ο χρόνος προϋπηρεσίας από τις 8 Ιανουαρίου 1996, δηλαδή από την ημερομηνία σύναψης της πρώτης σύμβασης εργασίας με την Obras y Servicios Públicos, και, αφετέρου, να αναγνωριστεί ότι η σχέση εργασίας του είναι αορίστου χρόνου.

16 Κατά το αιτούν δικαστήριο, περίπτωση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, στην οποία μια δημόσια σύμβαση ανατίθεται σε άλλη επιχείρηση, η οποία αναλαμβάνει σημαντικό τμήμα του προσωπικού που απασχολούσε η προηγούμενη ανάδοχος για την εκτέλεση της συγκεκριμένης δημόσιας σύμβασης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/23, δυνάμει του άρθρου της 1, παράγραφος 1.

17 Ως προς το ζήτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, μεταξύ άλλων, ότι δραστηριότητα όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, για την οποία δεν απαιτείται ειδικός εξοπλισμός, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί δραστηριότητα στηριζόμενη κυρίως στο εργατικό δυναμικό. Κατά συνέπεια, ένα σύνολο εργαζομένων τους οποίους ενώνει σταθερά μια κοινή δραστηριότητα ανακαίνισης και επισκευών μπορεί, ελλείψει άλλων συντελεστών παραγωγής, να αντιστοιχεί σε οικονομική μονάδα που διατηρεί την ταυτότητά της, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β′, της ως άνω οδηγίας, υπό την προϋπόθεση ότι ο διάδοχος θα αναλάβει σημαντικό τμήμα του προσωπικού της μονάδας αυτής, όπως συμβαίνει εν προκειμένω.

18 Επιπλέον, το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας έχει την έννοια ότι η νέα ανάδοχος υποχρεούται να λάβει υπόψη όχι μόνον την τελευταία σύμβαση μεταξύ των εργαζομένων που ανέλαβε και της προηγούμενης αναδόχου, αλλά και το σύνολο του χρόνου προϋπηρεσίας του μεταφερθέντος προσωπικού, κατά το μέτρο που η υποχρέωση αυτή απορρέει από τη σχέση εργασίας που συνδέει το προσωπικό αυτό με την προηγούμενη ανάδοχο.

19 Όσον αφορά τη ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου, το αιτούν δικαστήριο υποστηρίζει, ιδίως στην απάντησή του στο αίτημα παροχής πληροφοριών που του απηύθυνε το Δικαστήριο στις 7 Οκτωβρίου 2019, ότι οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου που αποκτούν το καθεστώς εργαζομένου αορίστου χρόνου λόγω της σύναψης διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου για την εκτέλεση εργασιών παροδικού χαρακτήρα, συνολικής διάρκειας μεγαλύτερης των τριών ετών, τελούν σε συγκρίσιμη κατάσταση με τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου οι οποίοι, όπως ο ενάγων της κύριας δίκης, έχουν συνάψει σειρά διαδοχικών συμβάσεων εργασίας «fijos de obra».

20 Το αιτούν δικαστήριο υποστηρίζει επίσης ότι η επίμαχη συλλογική σύμβαση, η οποία αποκλείει την εφαρμογή του Εργατικού Κώδικα, έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης και διευκρινίζει ότι δεν υφίσταται κανένας αντικειμενικός λόγος που να δικαιολογεί την αντίθεση προς το άρθρο 15, παράγραφοι 1 και 5, του εν λόγω κώδικα.

21 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα του άρθρου 24, παράγραφοι 2 και 5, καθώς και του άρθρου 27 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης με τη ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου και με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Juzgado de lo Social nº 14 de Madrid (δικαστήριο εργατικών διαφορών αριθ. 14 της Μαδρίτης) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν η ρήτρα 4, παράγραφος 1, της συμφωνίας-πλαισίου […] και η οδηγία 2001/23 την έννοια ότι δεν υφίσταται αντικειμενικός λόγος ο οποίος να δικαιολογεί το ότι η [επίμαχη] συλλογική σύμβαση […], [η οποία ορίζει, στο άρθρο της 24, παράγραφος 2, ότι, ανεξαρτήτως της διάρκειας της (γενικής) σύμβασης για συγκεκριμένο έργο, δεν εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο a, του (Εργατικού Κώδικα), οι δε εργαζόμενοι διατηρούν το καθεστώς "fijo de obra" τόσο στις περιπτώσεις της διάταξης αυτής όσο και στις περιπτώσεις μεταβίβασης επιχείρησης, κατά την έννοια του άρθρου 44 του εν λόγω κώδικα, ή μεταφοράς προσωπικού κατά το άρθρο 27 της εν λόγω συλλογικής σύμβασης], έρχεται σε αντίθεση με την εθνική νομοθεσία [στο πλαίσιο της οποίας το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Εργατικού Κώδικα ορίζει ότι "[ο]ι εν λόγω συμβάσεις δεν μπορούν να έχουν διάρκεια μεγαλύτερη από τρία έτη, δυνάμενη να παραταθεί έως δώδεκα μήνες μέσω εθνικής κλαδικής συλλογικής συμβάσεως ή, ελλείψει τέτοιας, μέσω κλαδικής συλλογικής συμβάσεως κατώτερου επιπέδου. Κατά την εκπνοή των σχετικών περιόδων, οι εργαζόμενοι αποκτούν το καθεστώς εργαζομένων αορίστου χρόνου της επιχειρήσεως"];

2) Έχουν η ρήτρα 4, παράγραφος 1, της συμφωνίας-πλαισίου […] και η οδηγία 2001/23 την έννοια ότι δεν υφίσταται αντικειμενικός λόγος που να δικαιολογεί το ότι η επίμαχη συλλογική σύμβαση […] (η οποία ορίζει, στο άρθρο της 24, παράγραφος 5, ότι [η πρόσληψη σε διαφορετικές θέσεις εργασίας, με ή χωρίς διακοπή,] με τη σύναψη τουλάχιστον δύο τουλάχιστον συμβάσεων "fijos de obra" με την ίδια επιχείρηση ή με τον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων εντός της περιόδου και των χρονικών ορίων του άρθρου 15, παράγραφος 5, του [Εργατικού Κώδικα] δεν συνεπάγεται την απόκτηση του καθεστώτος εργαζομένου αορίστου χρόνου που προβλέπεται στη διάταξη αυτή τόσο στις περιπτώσεις της διάταξης αυτής όσο και στις περιπτώσεις μεταβίβασης επιχείρησης, κατά την έννοια του άρθρου 44 του εν λόγω κώδικα, ή μεταφοράς προσωπικού, κατά το άρθρο 27 της εν λόγω συλλογικής σύμβασης), έρχεται σε αντίθεση με την εθνική νομοθεσία [στο πλαίσιο της οποίας το άρθρο 15, παράγραφος 5, του εν λόγω κώδικα ορίζει ότι "(μ)ε την επιφύλαξη των διατάξεων των

παραγράφων 1, στοιχείο α', 2, και 3 του παρόντος άρθρου, οι εργαζόμενοι που απασχολήθηκαν, είτε συνεχώς είτε με διακοπές, για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 24 μηνών εντός περιόδου 30 μηνών, σε θέση εργασίας όμοια ή διαφορετική στην ίδια επιχείρηση ή στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων, έχοντας συνάψει τουλάχιστον δύο συμβάσεις ορισμένου χρόνου, είτε απευθείας είτε μέσω επιχειρήσεων προσωρινής απασχολήσεως προσωπικού, με το ίδιο ή διαφορετικό είδος συμβάσεως ορισμένου χρόνου, αποκτούν το καθεστώς εργαζομένων αορίστου χρόνου. Οι διατάξεις του προηγουμένου εδαφίου εφαρμόζονται και στην περίπτωση διαδοχής ή υποκατάστασης εργοδότη σύμφωνα με το νόμο ή τη συλλογική σύμβαση."];

3) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτό όρος της [επίμαχης] συλλογικής σύμβασης […] δυνάμει του οποίου τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από τα οποία δεσμεύεται η νέα επιχείρηση ή οντότητα, η οποία πρόκειται να εκτελέσει τη δραστηριότητα που αποτελεί αντικείμενο της δημόσιας σύμβασης, περιορίζονται αποκλειστικά και μόνο σε εκείνα που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση που συνήψε ο εργαζόμενος με την επιχείρηση που παύει να είναι ανάδοχος της δημόσιας σύμβασης, και ότι τούτο δεν συνιστά αντικειμενικό λόγο ο οποίος να δικαιολογεί την αντίθεση της ως άνω συλλογικής σύμβασης προς την εθνική νομοθεσία, στο πλαίσιο της οποίας το άρθρο 44 του [Εργατικού Κώδικα] προβλέπει την υποκατάσταση σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του προηγούμενου εργοδότη, χωρίς περιορισμό στην τελευταία σύμβαση;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

23 Η Ισπανική Κυβέρνηση εκφράζει αμφιβολίες ως προς την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφανθεί επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, για τον λόγο ότι, με τα προδικαστικά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, στην πραγματικότητα, ερμηνεία της σχέσης που υφίσταται μεταξύ διαφόρων διατάξεων του εθνικού δικαίου.

24 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δεν είναι δικό του έργο να ερμηνεύει, στο πλαίσιο της προδικαστικής παραπομπής, εθνικές νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις (απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2020, CPAS de Liège, C-233/19, EU:C:2020:757, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Εντούτοις, εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως το αιτούν δικαστήριο δεν ερωτά το Δικαστήριο ως προς την ερμηνεία της σχέσης που υφίσταται μεταξύ της επίμαχης συλλογικής σύμβασης και του Εργατικού Κώδικα, αλλά θέτει το ζήτημα αν η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου και το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνικές ρυθμίσεις όπως το άρθρο 24, παράγραφοι 2 και 5, και το άρθρο 27, παράγραφος 2, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης.

26 Εξάλλου, προκειμένου να διαπιστωθεί αν το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να δώσει απάντηση στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα, πρέπει να εξακριβωθεί αν η υπόθεση της κύριας δίκης έχει συνδετικό στοιχείο με το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 7ης Μαΐου 2020, Parking και Interplastics, C-267/19 και C-323/19, EU:C:2020:351, σκέψη 27).

27 Ως προς το ζήτημα αυτό, αρκεί η διαπίστωση ότι τουλάχιστον η οδηγία 2001/23 δεν είναι προδήλως ανεφάρμοστη στη διαφορά της κύριας δίκης και, επομένως, αυτή αποτελεί το συνδετικό στοιχείο με το δίκαιο της Ένωσης στο οποίο στηρίζεται η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 7ης Μαΐου 2020, Parking και Interplastics, C-267/19 και C-323/19, EU:C:2020:351, σκέψη 28).

28 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

29 Η Ισπανική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζουν ότι τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα είναι απαράδεκτα λόγω του υποθετικού χαρακτήρα τους, της έλλειψης πραγματικών στοιχείων που να παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να απαντήσει σε αυτά και της ελλιπούς περιγραφής του εθνικού νομικού πλαισίου.

30 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλονται από το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Άρνηση του Δικαστηρίου να αποφανθεί επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υποβάλλεται από εθνικό δικαστήριο χωρεί μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

31 Από πάγια νομολογία προκύπτει επίσης ότι η ανάγκη να δοθεί ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που να είναι χρήσιμη για τον εθνικό δικαστή επιτάσσει ο εθνικός δικαστής να ορίσει το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει ή, τουλάχιστον, να εκθέσει τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζονται τα ερωτήματα αυτά. Η απόφαση περί παραπομπής πρέπει επιπλέον να αναφέρει τους συγκεκριμένους λόγους που οδήγησαν τον εθνικό δικαστή να διερωτηθεί ως προς την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης και να θεωρήσει αναγκαία την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο (απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει επαρκώς, στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και στην απάντησή του στην αίτηση παροχής πληροφοριών που του απηύθυνε το Δικαστήριο, όχι μόνον τους λόγους που το οδήγησαν να υποβάλει στο Δικαστήριο ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ερμηνευθούν η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου και το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, αλλά και τους λόγους που καθιστούν την ερμηνεία αυτή αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

33 Πράγματι, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης αντιτίθενται, αντιστοίχως, σε διατάξεις του εθνικού δικαίου, όπως το άρθρο 24, παράγραφοι 2 και 5, και το άρθρο 27, παράγραφος 2, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης οι οποίες κατά τα φαινόμενα είναι κρίσιμες για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, δεδομένου ότι ο

ενάγων της κύριας δίκης έχει συνάψει συνολικά έξι διαδοχικές συμβάσεις «fijos de obra», από τις οποίες η τελευταία είναι ενεργή εδώ και περισσότερα από επτά έτη. Συνεπώς, αφενός, κατά το αιτούν δικαστήριο, εφαρμογή εν προκειμένω έχουν τόσο η παράγραφος 2 του άρθρου 24 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης, κατά την οποία η σύμβαση «fijo de obra» έχει αόριστη διάρκεια, όσο και η παράγραφος 5 του ίδιου άρθρου, η οποία προβλέπει τη σύναψη διαδοχικών συμβάσεων αυτού του είδους. Αφετέρου, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι πραγματοποιήθηκε μεταφορά προσωπικού στο πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων για τη συντήρηση των δικτύων ύδρευσης, κατά την έννοια του άρθρου 27 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης.

34 Ως εκ τούτου, η ζητούμενη ερμηνεία δεν στερείται προδήλως οποιασδήποτε σχέσης με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης και τα τεθέντα ζητήματα δεν έχουν υποθετικό χαρακτήρα, αλλά αφορούν πραγματικά περιστατικά που είναι επίμαχα μεταξύ των διαδίκων και των οποίων ο προσδιορισμός εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο.

35 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι ο ενάγων της κύριας δίκης έχει συνάψει διαδοχικές συμβάσεις με την Obras y Servicios Públicos και από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι πρόκειται για συμβάσεις «fijos de obra». Επιπλέον, όσον αφορά την εφαρμογή της κρίσιμης εθνικής ρύθμισης, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει την κατάσταση που το αιτούν δικαστήριο κρίνει δεδομένη (πρβλ. απόφαση της 8ης Ιουνίου 2016, Hünnebeck, C-479/14, EU:C:2016:412, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

36 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, τα προδικαστικά ερωτήματα είναι παραδεκτά.

Επί της ουσίας

Επί του πρώτου και του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

37 Υπενθυμίζεται ευθύς εξαρχής ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, εναπόκειται στο Δικαστήριο να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση, η οποία να του παρέχει δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί. Το γεγονός ότι, από τυπικής απόψεως, ένα εθνικό δικαστήριο διατύπωσε προδικαστικό ερώτημα παραπέμποντας σε ορισμένες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να του παράσχει όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που μπορούν να είναι χρήσιμα για να αποφανθεί επί της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ασχέτως του αν στα ερωτήματά του γίνεται μνεία των στοιχείων αυτών. Συναφώς, στο Δικαστήριο εναπόκειται να συναγάγει, από το σύνολο των στοιχείων που του παρέχει το εθνικό δικαστήριο και ιδίως από το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής, εκείνα τα στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που χρήζουν ερμηνείας, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς [απόφαση της 23ης Απριλίου 2020, Land Niedersachsen (Συναφής προϋπηρεσία), C-710/18, EU:C:2020:299, σκέψη 18 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

38 Με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου και η οδηγία 2001/23 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία επιτρέπει, κατά παρέκκλιση από το γενικό καθεστώς που προβλέπει το εθνικό δίκαιο, τη σύναψη διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου, επονομαζόμενων «fijos de obra», ανεξαρτήτως της διάρκειάς τους.

39 Πρώτον, επισημαίνεται ότι, μολονότι το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται, στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στην οδηγία 2001/23, τα συναφή σημεία του σκεπτικού του συνδέονται, στην πραγματικότητα, με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα κατά το μέτρο που αφορούν το άρθρο 27, παράγραφος 2, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης και, επομένως, τα ζητήματα που τίθενται από το αιτούν δικαστήριο όσον αφορά την εν λόγω οδηγία θα εξεταστούν στο πλαίσιο του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος.

40 Δεύτερον, αντιθέτως προς τις εκτιμήσεις του αιτούντος δικαστηρίου, η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.

41 Πράγματι, το αιτούν δικαστήριο, χωρίς να εξετάζει αναλυτικά τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων θα μπορούσε να προσδιοριστεί η κρίσιμη ομάδα αναφοράς για τη σύγκριση στην οποία προβαίνει, επικαλείται διάκριση κατά παράβαση της ως άνω ρήτρας εις βάρος των εργαζομένων ορισμένου χρόνου οι οποίοι, όπως ο ενάγων της κύριας δίκης, έχουν συνάψει σειρά διαδοχικών συμβάσεων «fijos de obra» σε σχέση με τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου οι οποίοι έχουν συνάψει συμβάσεις ορισμένου χρόνου για την εκτέλεση εργασιών παροδικού χαρακτήρα και αποκτούν την ιδιότητα του εργαζομένου αορίστου χρόνου, όταν η συνολική διάρκεια των συμβάσεων αυτών υπερβαίνει τα τρία έτη. Κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, οι δύο αυτές κατηγορίες εργαζομένων ορισμένου χρόνου τελούν σε συγκρίσιμη κατάσταση, κατά την έννοια της εν λόγω ρήτρας.

42 Πλην όμως, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων εφαρμόσθηκε και εξειδικεύθηκε με τη συμφωνία-πλαίσιο αποκλειστικώς όσον αφορά τη διαφορετική μεταχείριση των εργαζομένων ορισμένου χρόνου και των εργαζομένων αορίστου χρόνου οι οποίοι τελούν σε συγκρίσιμη κατάσταση, η τυχόν διαφορετική μεταχείριση μεταξύ συγκεκριμένων κατηγοριών προσωπικού ορισμένου χρόνου δεν εμπίπτει στο πεδίο της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων την οποία κατοχυρώνει η συμφωνία-πλαίσιο (απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2020, Baldonedo Martín, C-177/18, EU:C:2020:26, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

43 Αντιθέτως, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, η εγγενής προβληματική της διαφοράς της κύριας δίκης είναι η ενδεχόμενη καταχρηστική χρησιμοποίηση των συμβάσεων ορισμένου χρόνου «fijos de obra». Υπό τις περιστάσεις αυτές, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο και προκειμένου να του παρασχεθούν χρήσιμα ερμηνευτικά στοιχεία, πρέπει να αναδιατυπωθούν το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

44 Πράγματι, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, με τα ως άνω προδικαστικά ερωτήματα, το Juzgado de lo Social nº 14 de Madrid (δικαστήριο εργατικών διαφορών αριθ. 14 της Μαδρίτης) διερωτάται, στην πραγματικότητα, αν η ρήτρα 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δυνάμει της οποίας επιτρέπεται η σύναψη διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου «fijos de obra», με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι που συνάπτουν τέτοιες συμβάσεις να διατηρούν το καθεστώς εργαζομένου ορισμένου χρόνου για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα ή, αντιθέτως, αν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η ανανέωση των συμβάσεων αυτών δικαιολογείται από «αντικειμενικούς

λόγους», κατά την έννοια του σημείου 1, στοιχείο α′, της ρήτρας 5, για τον αποκλειστικό λόγο ότι η εν λόγω εθνική κανονιστική ρύθμιση προβλέπει ότι οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται, κατά κανόνα, για ένα εργοτάξιο, ανεξαρτήτως της διάρκειάς του.

45 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι η ρήτρα 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου, η οποία αποσκοπεί στην υλοποίηση ενός από τους σκοπούς της συμφωνίας-πλαισίου, ήτοι της επιβολής ορίων στη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, επιβάλλει, στο σημείο 1, στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίσουν κατά τρόπο αποτελεσματικό και δεσμευτικό τουλάχιστον ένα από τα απαριθμούμενα σε αυτή μέτρα, όταν δεν υπάρχουν ισοδύναμα νομοθετικά μέτρα στο εσωτερικό τους δίκαιο. Ως εκ τούτου, τα τρία συνολικώς μέτρα που απαριθμούνται στη ρήτρα 5, σημείο 1, στοιχεία α′ έως γ′, αφορούν την ύπαρξη αντικειμενικών λόγων που δικαιολογούν την ανανέωση τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας, τη μέγιστη συνολική διάρκεια αυτών των διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας και τον μέγιστο αριθμό των ανανεώσεών τους [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

46 Ως προς το ζήτημα αυτό, τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώριο εκτιμήσεως, καθώς έχουν την ευχέρεια είτε να λάβουν ένα ή περισσότερα από τα μέτρα που απαριθμούνται στη ρήτρα 5, σημείο 1, στοιχεία α′ έως γ′, της συμφωνίας-πλαισίου είτε, ακόμη, να αρκεστούν σε υφιστάμενα ισοδύναμα νομοθετικά μέτρα, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες συγκεκριμένων κλάδων και/ή κατηγοριών εργαζομένων. Επομένως, η ρήτρα 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου επιτάσσει στα κράτη μέλη την επίτευξη γενικού σκοπού, δηλαδή της πρόληψης τέτοιων καταχρηστικών πρακτικών, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να επιλέξουν τα μέσα για την επίτευξή του, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά δεν θα διακυβεύουν τον σκοπό ή την πρακτική αποτελεσματικότητα της συμφωνίας-πλαισίου [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψεις 55 και 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

47 Η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου δεν προβλέπει συγκεκριμένες κυρώσεις για την περίπτωση που διαπιστώνονται καταχρηστικές πρακτικές. Σε μια τέτοια περίπτωση, απόκειται στις εθνικές αρχές να λαμβάνουν μέτρα που πρέπει να είναι όχι μόνο σύμφωνα προς την αρχή της αναλογικότητας, αλλά και αρκούντως αποτελεσματικά και αποτρεπτικά για να εξασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων που έχουν θεσπισθεί κατ' εφαρμογήν της συμφωνίας-πλαισίου [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

48 Συνεπώς, η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου δεν επιβάλλει γενική υποχρέωση στα κράτη μέλη να προβλέπουν τη μετατροπή των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου σε συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου. Η εσωτερική έννομη τάξη του οικείου κράτους μέλους πρέπει εντούτοις να προβλέπει έτερο αποτελεσματικό μέτρο για να αποτρέπεται η καταχρηστική χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και, αν απαιτείται, να επιβάλλονται κυρώσεις για την κατάχρηση αυτή [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

49 Επομένως, όταν έχει σημειωθεί καταχρηστική χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, πρέπει να υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής μέτρου που να παρέχει αποτελεσματικές και ισοδύναμες εγγυήσεις για την προστασία των εργαζομένων, ώστε να

επιβάλλονται δεόντως κυρώσεις για την κατάχρηση αυτή και να εξαλείφονται οι συνέπειες της παραβάσεως του δικαίου της Ένωσης. Πράγματι, κατά το γράμμα του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 1999/70, τα κράτη μέλη οφείλουν να «λαμβάνουν κάθε απαραίτητο μέτρο που να τους επιτρέπει ανά πάσα στιγμή να είναι σε θέση να διασφαλίζουν τα αποτελέσματα που επιβάλλει η [ως άνω] οδηγία» [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

50 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου, καθόσον τούτο αποτελεί έργο των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων, τα οποία οφείλουν να κρίνουν κατά πόσον οι απαιτήσεις τις οποίες θέτει η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου πληρούνται από τις διατάξεις της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 60 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

51 Συνεπώς, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται, εν προκειμένω, να εκτιμήσει εάν και κατά πόσον οι προϋποθέσεις εφαρμογής καθώς και η αποτελεσματική εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του εσωτερικού δικαίου συνιστούν κατάλληλο μέτρο για την πρόληψη της καταχρηστικής σύναψης διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και, αν απαιτείται, για την επιβολή κυρώσεων για την κατάχρηση αυτή [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

52 Πάντως το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, δύναται να παράσχει διευκρινίσεις ώστε να καθοδηγήσει το αιτούν δικαστήριο κατά την ως άνω εκτίμηση [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

53 Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο πρέπει να εξεταστεί αν η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική κανονιστική ρύθμιση, ήτοι το άρθρο 24, παράγραφοι 2 και 5, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης, το οποίο επιτρέπει, κατά το αιτούν δικαστήριο, τη σύναψη διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου στον κατασκευαστικό κλάδο, επονομαζόμενων «fijos de obra», μπορεί να συνιστά ένα από τα μέτρα για τα οποία γίνεται λόγος στη ρήτρα 5, σημείο 1, στοιχεία α′ έως γ′, της συμφωνίας-πλαισίου.

54 Πρώτον, είναι προφανές ότι το άρθρο 24 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης δεν προβλέπει, στις παραγράφους 2 και 5, όσον αφορά τις συμβάσεις «fijos de obra», «μέγιστη συνολική διάρκεια διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου», κατά την έννοια του σημείου 1, στοιχείο β′, της ως άνω ρήτρας. Αντιθέτως, από το άρθρο 24, παράγραφος 2, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης προκύπτει ρητώς ότι είναι δυνατή η σύναψη συμβάσεων «fijos de obra» ανεξαρτήτως της διάρκειάς τους.

55 Εντούτοις, μολονότι το πραγματικό και νομικό πλαίσιο προσδιορίζεται με ευθύνη του αιτούντος δικαστηρίου και το Δικαστήριο δεν οφείλει να ελέγξει την ακρίβειά του, όπως προκύπτει από τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 30 και 35 της παρούσας απόφασης, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από τις γραπτές παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβέρνησης, το άρθρο 24, παράγραφος 3, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης θα μπορούσε να συνιστά μέτρο για την πρόληψη της καταχρηστικής σύναψης διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, κατά

την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου, και ιδίως για τον καθορισμό «μέγιστης συνολικής διάρκειας διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου», κατά την έννοια του σημείου 1, στοιχείο β′, της ρήτρας 5, κατά το μέτρο που περιορίζει, πλην ειδικών περιπτώσεων, σε τρία συναπτά έτη την παροχή εργασίας σε μία και μόνη επιχείρηση σε διαφορετικούς τόπους εργασίας εντός της ίδιας επαρχίας.

56 Συνεπώς, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης, αν το μέτρο αυτό συνιστά, εν προκειμένω, κατάλληλο μέτρο για την πρόληψη της καταχρηστικής σύναψης διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, κατά την έννοια της εν λόγω ρήτρας.

57 Δεύτερον, δεν υφίσταται, υπό την επιφύλαξη επίσης του ελέγχου στον οποίο οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, για αυτό το είδος συμβάσεων εθνικό μέτρο που να καθορίζει μέγιστο «αριθμό των ανανεώσεων», κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, στοιχείο γ′, της συμφωνίας-πλαισίου.

58 Τρίτον, πρέπει να εξεταστεί αν η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική κανονιστική ρύθμιση προβλέπει μέτρο το οποίο να εμπίπτει στους «αντικειμενικούς λόγους που να δικαιολογούν την ανανέωση» διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, στοιχείο α′, της συμφωνίας-πλαισίου.

59 Ως προς το ζήτημα αυτό, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η έννοια των «αντικειμενικών λόγων», κατά τη ρήτρα 5, σημείο 1, στοιχείο α′, της συμφωνίας-πλαισίου, αφορά ακριβείς και συγκεκριμένες περιστάσεις οι οποίες χαρακτηρίζουν συγκεκριμένη δραστηριότητα και οι οποίες, κατά συνέπεια, μπορούν να δικαιολογήσουν, στο ειδικό αυτό πλαίσιο, τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου. Οι περιστάσεις αυτές μπορούν να οφείλονται, μεταξύ άλλων, στην ιδιαίτερη φύση των καθηκόντων για την εκτέλεση των οποίων έχουν συναφθεί οι συμβάσεις αυτές και στα εγγενή χαρακτηριστικά των καθηκόντων αυτών ή, ενδεχομένως, στην επιδίωξη ενός θεμιτού σκοπού κοινωνικής πολιτικής εκ μέρους κράτους μέλους (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 66 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

60 Αντιθέτως, μια εθνική διάταξη που θα περιοριζόταν στο να επιτρέπει γενικά και αφηρημένα, μέσω κανόνα προβλεπομένου σε νόμο ή κανονιστική πράξη, τη χρήση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου δεν θα ήταν σύμφωνη προς τις απαιτήσεις που προσδιορίστηκαν στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

61 Πράγματι, μια τέτοια, αμιγώς τυπική, διάταξη δεν καθιστά δυνατή τη συναγωγή αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων προκειμένου να ελεγχθεί αν η ανανέωση των συμβάσεων αυτών ανταποκρίνεται πράγματι σε μια γνήσια ανάγκη, αν είναι πρόσφορη προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και αν είναι αναγκαία προς τούτο. Μια τέτοια διάταξη ενέχει συνεπώς πραγματικό κίνδυνο καταχρηστικής χρησιμοποιήσεως αυτού του είδους των συμβάσεων, οπότε δεν είναι συμβατή προς τον σκοπό και την πρακτική αποτελεσματικότητα της συμφωνίας-πλαισίου (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 68 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

62 Εξάλλου, όπως έχει επανειλημμένα κρίνει το Δικαστήριο, η ανανέωση συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου για την κάλυψη αναγκών οι οποίες δεν είναι στην πραγματικότητα προσωρινές, αλλά πάγιες και διαρκείς, δεν δικαιολογείται βάσει της ρήτρας 5, σημείο 1, στοιχείο α′, της συμφωνίας-πλαισίου, καθόσον μια τέτοια χρήση των συμβάσεων ή σχέσεων

εργασίας ορισμένου χρόνου θα ήταν ευθέως αντίθετη προς την παραδοχή επί της οποίας βασίζεται η συμφωνία-πλαίσιο, ότι δηλαδή οι συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου συνιστούν τη γενική μορφή των σχέσεων εργασίας, έστω και αν οι συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου αποτελούν χαρακτηριστικό στοιχείο της απασχολήσεως σε ορισμένους τομείς ή για ορισμένα επαγγέλματα και δραστηριότητες (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

63 Επομένως, για την τήρηση της ρήτρας 5, σημείο 1, στοιχείο α′, της συμφωνίας-πλαισίου πρέπει να διαπιστώνεται συγκεκριμένα ότι η ανανέωση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου αποσκοπεί στην κάλυψη προσωρινών αναγκών και ότι διάταξη της εθνικής νομοθεσίας όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν χρησιμοποιείται, στην πραγματικότητα, για να καλύψει πάγιες και διαρκείς ανάγκες του εργοδότη σε προσωπικό (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 77 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

64 Προς τούτο, πρέπει να εξετάζονται, στην κάθε περίπτωση, όλες οι προκείμενες περιστάσεις, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, του αριθμού των εν λόγω διαδοχικών συμβάσεων που έχουν συναφθεί με το ίδιο πρόσωπο ή για την εκτέλεση της ίδιας εργασίας, προκειμένου να αποκλειστεί το ενδεχόμενο οι συμβάσεις ή οι σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου, έστω και αν συνάπτονται φαινομενικά για την κάλυψη ανάγκης σε αναπληρωματικό προσωπικό, να χρησιμοποιούνται καταχρηστικά από τους εργοδότες (απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2014, Mascolo κ.λπ., C-22/13, C-61/13 έως C-63/13 και C-418/13, EU:C:2014:2401, σκέψη 102 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

65 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, όπως υπογραμμίζει το αιτούν δικαστήριο, από την παράγραφο 2 του άρθρου 24 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης προκύπτει ότι οι συμβάσεις «fijos de obra» συνάπτονται κατά κανόνα για ένα μόνον εργοτάξιο, ανεξαρτήτως της διάρκειάς του. Κατά την παράγραφο 5 του άρθρου αυτού, «[η] πρόσληψη σε διαφορετικές θέσεις εργασίας, με ή χωρίς διακοπή, με τη σύναψη τουλάχιστον δύο συμβάσεων "fijos de obra" με την ίδια επιχείρηση […] δεν συνεπάγεται […] την απόκτηση καθεστώτος εργαζομένου αορίστου χρόνου».

66 Συνεπώς, το άρθρο 24 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης επιτρέπει τη σύναψη διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου «fijos de obra», προβλέποντας ταυτόχρονα τον περιορισμό ότι, κατ' αρχήν, κάθε σύμβαση που συνάπτεται αφορά την απασχόληση του συγκεκριμένου εργαζομένου σε ένα και μόνον εργοτάξιο. Ο ως άνω περιορισμός των συμβάσεων σε ένα και μόνον εργοτάξιο είναι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, το μόνο μέτρο που προβλέπεται για αυτό το είδος συμβάσεων το οποίο ενδέχεται να συνιστά «αντικειμενικό λόγο», κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, στοιχείο α′, της συμφωνίας-πλαισίου.

67 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις που διατύπωσαν η Obras y Servicios Públicos, η Acciona Agua και η Ισπανική Κυβέρνηση, σύμφωνα με τις οποίες η τρίτη πρόσθετη διάταξη του νόμου 32/2006 και η τρίτη πρόσθετη διάταξη του Εργατικού Κώδικα αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες του κατασκευαστικού κλάδου και την ανάγκη καθορισμού, μέσω της συλλογικής διαπραγμάτευσης, καταλληλότερων ειδικών κριτηρίων σκοπός των οποίων είναι η προσαρμογή της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου για την εκτέλεση συγκεκριμένης εργασίας ή έργου κατά τρόπο ώστε να παρέχεται στους εργαζομένους μεγαλύτερη σταθερότητα στην απασχόληση και καλύτερες συνθήκες ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία. Με χρήση

αυτής ακριβώς της εξουσιοδότησης, θεσπίστηκε με την επίμαχη συλλογική σύμβαση η σύμβαση «fijo de obra» και προβλέφθηκαν, σε περίπτωση κινδύνου καταχρηστικής χρησιμοποίησης διαδοχικών συμβάσεων του είδους αυτού, κριτήρια για την αποτροπή των καταχρήσεων.

68 Πλην όμως, μολονότι το γεγονός ότι ένας εργαζόμενος απασχολείται σε «ένα μόνον εργοτάξιο» μπορεί, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων του κατασκευαστικού κλάδου, να συνιστά «ακριβή και συγκεκριμένη περίσταση η οποία χαρακτηρίζει συγκεκριμένη δραστηριότητα», κατά την έννοια της νομολογίας που παρατίθεται στη σκέψη 59 της παρούσας απόφασης, επισημαίνεται, υπό την επιφύλαξη του ελέγχου στον οποίο οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 24 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης μπορεί να δικαιολογήσει τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου, κατά την έννοια της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 60 και 61 της παρούσας απόφασης, κατά το μέτρο που το άρθρο αυτό ενέχει πραγματικό κίνδυνο καταχρηστικής χρησιμοποίησης των συμβάσεων αυτού του είδους.

69 Πράγματι, δυνάμει της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου, η σύμβαση «fijo de obra» συνάπτεται, «κατά κανόνα», για ένα και μόνον εργοτάξιο και, επομένως, η διάταξη αυτή δεν αποκλείει τη δυνατότητα σύναψης τέτοιας σύμβασης για περισσότερα εργοτάξια. Εξάλλου, η παράγραφος 5 του ίδιου άρθρου επιτρέπει τη σύναψη περισσότερων συμβάσεων αυτού του είδους με την ίδια επιχείρηση για διαφορετικές θέσεις εργασίας. Συνεπώς, μολονότι ο προβλεπόμενος στην παράγραφο 2 περιορισμός που αφορά τη σύναψη της σύμβασης για ένα και μόνον εργοτάξιο ισχύει για κάθε επιμέρους σύμβαση «fijo de obra», είναι δυνατή η σύναψη περισσότερων τέτοιων διαδοχικών συμβάσεων, δυνάμει της παραγράφου 5, για διαφορετικά εργοτάξια.

70 Εν πάση περιπτώσει, διαπιστώνεται ότι, όπως επισήμανε η Επιτροπή, κανονιστική ρύθμιση, όπως το άρθρο 24, παράγραφοι 2 και 5, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης, η οποία προβλέπει μεν ότι, στο πλαίσιο κάθε επιμέρους πρόσληψης, η απασχόληση του εργαζομένου περιορίζεται, κατ' αρχήν, σε ένα μόνον εργοτάξιο, αλλά επιτρέπει την ανανέωση των συμβάσεων «fijos de obra» για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα, μέσω του σωρευτικού, ή ακόμη και αθροιστικού, αποτελέσματος των συμβάσεων αυτών, καταδεικνύει ότι ο εργαζόμενος ασκεί στην πραγματικότητα παγίως και διαρκώς καθήκοντα τα οποία εμπίπτουν στη συνήθη δραστηριότητα της οντότητας ή της επιχείρησης που τον απασχολεί.

71 Η περίπτωση του ενάγοντος της κύριας δίκης αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα που επιβεβαιώνει τη διαπίστωση αυτή, δεδομένου ότι έχει συνάψει με την Obras y Servicios Públicos έξι διαδοχικές συμβάσεις με συνολική διάρκεια άνω των 25 ετών.

72 Επομένως, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 62 έως 64 της παρούσας απόφασης, εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιτρέπει κάλυψη αναγκών που δεν είναι προσωρινές, αλλά αντιθέτως πάγιες και διαρκείς, δεν δικαιολογείται βάσει της ρήτρας 5, σημείο 1, στοιχείο α', της συμφωνίας-πλαισίου.

73 Υπό τις συνθήκες αυτές και υπό την επιφύλαξη της ύπαρξης «ισοδύναμων νομοθετικών μέτρων, για την πρόληψη των καταχρήσεων», κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου, τα οποία να ισχύουν για τις συμβάσεις «fijos de obra», όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, η κανονιστική αυτή ρύθμιση δεν είναι ικανή να αποτρέψει, κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, την κατάχρηση που προκαλείται από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου. Στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, εναπόκειται, μεταξύ άλλων, στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν, όπως υποστηρίζουν η Obras y Servicios Públicos και η Acciona Agua, στους εργαζομένους ορισμένου

χρόνου που απασχολούνται δυνάμει σύμβασης «fijo de obra» καταβάλλεται αποζημίωση κατά τη λύση της σύμβασης και, σε καταφατική περίπτωση, αν η αποζημίωση αυτή είναι κατάλληλη για την πρόληψη της κατάχρησης και, αν απαιτείται, για την επιβολή κυρώσεων για την κατάχρηση αυτή και αν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ισοδύναμο νομοθετικό μέτρο», κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1.

74 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, προκειμένου να αποτελεί «ισοδύναμο νομοθετικό μέτρο» κατά την έννοια της ρήτρας 5 της συμφωνίας-πλαισίου, η καταβολή αποζημίωσης πρέπει να έχει συγκεκριμένα ως σκοπό να αντισταθμίσει τις συνέπειες της καταχρηστικής χρησιμοποίησης διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου. Επιπλέον, η καταβαλλόμενη αποζημίωση πρέπει όχι μόνο να είναι σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας, αλλά και αρκούντως αποτελεσματική και αποτρεπτική για να εξασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα της ως άνω ρήτρας (βλ. απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψεις 103 και 104 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

75 Υπενθυμίζεται εξάλλου ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η ρήτρα 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου δεν είναι απαλλαγμένη αιρέσεων και αρκούντως ακριβής, ώστε να μπορούν οι ιδιώτες να την επικαλούνται ενώπιον εθνικού δικαστηρίου. Επομένως, δεν είναι δυνατή η επίκληση, αυτής καθεαυτήν, διάταξης του δικαίου της Ένωσης χωρίς άμεσο αποτέλεσμα, στο πλαίσιο διαφοράς σχετικής με το δίκαιο της Ένωσης, για να αποκλειστεί η εφαρμογή ρύθμισης του εθνικού δικαίου που αντιβαίνει στη διάταξη αυτή. Ως εκ τούτου, τα εθνικά δικαστήρια δεν είναι υποχρεωμένα να αφήνουν ανεφάρμοστη διάταξη του εθνικού δικαίου που αντιβαίνει στην εν λόγω ρήτρα (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψεις 118 έως 120 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

76 Κατόπιν της διευκρινίσεως αυτής, υπενθυμίζεται ότι, κατά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να το ερμηνεύουν κατά το μέτρο του δυνατού με γνώμονα το γράμμα και τον σκοπό της οικείας οδηγίας, προκειμένου να επιτυγχάνεται το αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την οδηγία αυτή και, κατά συνέπεια, να συμμορφώνονται προς το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 121 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

77 Βεβαίως, η υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να αναφέρεται στο περιεχόμενο μιας οδηγίας όταν ερμηνεύει και εφαρμόζει τους σχετικούς κανόνες του εσωτερικού δικαίου έχει ως όρια τις γενικές αρχές του δικαίου, ιδίως τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της μη αναδρομικότητας, και δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα για την contra legem ερμηνεία του εθνικού δικαίου (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 123 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

78 Η αρχή της σύμφωνης ερμηνείας επιβάλλει εντούτοις στα εθνικά δικαστήρια να πράττουν ό,τι είναι δυνατόν εντός των ορίων της αρμοδιότητάς τους, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο του εσωτερικού δικαίου και εφαρμόζοντας τις αναγνωρισμένες από το δίκαιο αυτό μεθόδους ερμηνείας, προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα της οικείας οδηγίας και να καταλήγουν σε λύση σύμφωνη προς τον σκοπό που επιδιώκει η οδηγία αυτή (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 124 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

79 Επομένως, εναπόκειται, μεταξύ άλλων, στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν η νομολογία του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία) καθιστά δυνατή τέτοια ερμηνεία των επίμαχων εθνικών διατάξεων. Πράγματι, κατά την Επιτροπή, το δικαστήριο αυτό εφαρμόζει τα χρονικά όρια του άρθρου 15, παράγραφος 5, του Εργατικού Κώδικα στις συμβάσεις «fijos de obra» τις οποίες ρυθμίζει η επίμαχη συλλογική σύμβαση και, επομένως, όταν ένας εργαζόμενος έχει συνάψει τουλάχιστον δύο συμβάσεις αυτού του είδους και έχει παρέλθει το χρονικό διάστημα που προβλέπει η διάταξη αυτή, αποκτά το καθεστώς εργαζομένου αορίστου χρόνου.

80 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η ρήτρα 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου έχει την έννοια ότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, σύμφωνα με το σύνολο των εφαρμοστέων κανόνων του εθνικού δικαίου, αν, αφενός, ο περιορισμός, πλην ειδικών περιπτώσεων, σε τρία συναπτά έτη της απασχόλησης των εργαζομένων ορισμένου χρόνου, δυνάμει συμβάσεων «fijos de obra», στην ίδια επιχείρηση σε διαφορετικούς τόπους εργασίας εντός της ίδιας επαρχίας, και, αφετέρου, η καταβολή κατά τη λύση της εργασιακής σχέσης στους εν λόγω εργαζομένους αποζημίωσης, εφόσον το εθνικό αυτό δικαστήριο διαπιστώσει ότι τα μέτρα αυτά ισχύουν όντως έναντι των συγκεκριμένων εργαζομένων, αποτελούν κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη της κατάχρησης που προκύπτει από τη χρήση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και, αν απαιτείται, για την επιβολή κυρώσεων για την κατάχρηση αυτή ή αποτελούν «ισοδύναμα νομοθετικά μέτρα» κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1. Εν πάση περιπτώσει, η εθνική αυτή νομοθεσία δεν μπορεί να εφαρμόζεται από τις αρχές του συγκεκριμένου κράτους μέλους κατά τέτοιο τρόπο ώστε η ανανέωση διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου «fijos de obra» να θεωρείται δικαιολογημένη από «αντικειμενικούς λόγους», κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, στοιχείο α′, της ως άνω συμφωνίας-πλαισίου, για τον αποκλειστικό λόγο ότι κάθε μία από αυτές τις συμβάσεις συνάπτεται κατά κανόνα για ένα και μόνον εργοτάξιο, ανεξαρτήτως της διάρκειάς του, δεδομένου ότι η εθνική αυτή νομοθεσία δεν εμποδίζει τον συγκεκριμένο εργοδότη να καλύπτει στην πράξη μέσω της ανανέωσης αυτής πάγιες και διαρκείς ανάγκες του σε προσωπικό.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

81 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση δυνάμει της οποίας, κατά τη μεταφορά προσωπικού στο πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από τα οποία δεσμεύεται η νέα ανάδοχος περιορίζονται αποκλειστικά σε εκείνα που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση εργασίας που είχε συνάψει ο εργαζόμενος με την επιχείρηση που παύει να είναι ανάδοχος της δημόσιας σύμβασης.

82 Πρώτον, κατά το άρθρο της 1, παράγραφος 1, στοιχείο α′, η οδηγία 2001/23 εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης σε άλλον εργοδότη, ως αποτέλεσμα συμβατικής μεταβίβασης ή συγχώνευσης.

83 Ως προς το ζήτημα αυτό, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/23 καλύπτει όλες τις περιπτώσεις μεταβολής, στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων, του φυσικού ή νομικού προσώπου που έχει την ευθύνη της εκμετάλλευσης της επιχείρησης και το οποίο αναλαμβάνει συμβατικώς τις υποχρεώσεις του εργοδότη έναντι των εργαζομένων της επιχείρησης. Συνεπώς, για να έχει εφαρμογή η οδηγία 2001/23, δεν είναι αναγκαίο να υπάρχουν απευθείας συμβατικές σχέσεις μεταξύ του μεταβιβάζοντος και του διαδόχου, δεδομένου ότι η

μεταβίβαση μπορεί να γίνει με την παρεμβολή τρίτου (απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, Somoza Hermo και Ilunión Seguridad, C-60/17, EU:C:2018:559, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

84 Στο ως άνω πλαίσιο, επισημαίνεται ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, η Acciona Agua και η Ισπανική Κυβέρνηση, δεν αποκλείεται εν προκειμένω η δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας 2001/23, για τον λόγο ότι πρόκειται για μεταφορά προσωπικού κατόπιν της ανάθεσης δημόσιας σύμβασης σε νέο ανάδοχο ο οποίος ανέλαβε σημαντικό τμήμα του προσωπικού το οποίο απασχολούσε η προηγούμενη ανάδοχος για την εκτέλεση της συγκεκριμένης δημόσιας σύμβασης.

85 Πράγματι, κατ' αρχάς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το γεγονός ότι η μεταβίβαση προκύπτει από μονομερείς αποφάσεις των δημοσίων αρχών και όχι από σύμπτωση βουλήσεων δεν αποκλείει την εφαρμογή της οδηγίας 2001/23 (απόφαση της 20ής Ιουλίου 2017, Piscarreta Ricardo, C-416/16, EU:C:2017:574, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

86 Εν συνεχεία, η έλλειψη συμβατικού δεσμού μεταξύ των δύο επιχειρήσεων στις οποίες ανατέθηκε διαδοχικώς η συγκεκριμένη δημόσια σύμβαση δεν ασκεί επιρροή στο ζήτημα κατά πόσον η οδηγία 2001/23 έχει εφαρμογή σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη (πρβλ. απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, Somoza Hermo και Ilunión Seguridad, C-60/17, EU:C:2018:559, σκέψη 28).

87 Εξάλλου, μολονότι η ανάληψη του προσωπικού επιβλήθηκε στην Acciona Agua από συλλογική σύμβαση, το στοιχείο αυτό δεν επηρεάζει το γεγονός ότι η μεταβίβαση αφορά οικονομική οντότητα (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, Somoza Hermo και Ilunión Seguridad, C-60/17, EU:C:2018:559, σκέψη 38).

88 Δεύτερον, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/23, ως μεταβίβαση θεωρείται η μεταβίβαση μιας οικονομικής οντότητας που διατηρεί την ταυτότητά της, η οποία νοείται ως σύνολο οργανωμένων πόρων, με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, είτε κυρίας είτε δευτερεύουσας. Η έννοια της «οντότητας» αναφέρεται επομένως σε οργανωμένο σύνολο προσώπων και στοιχείων που καθιστά δυνατή την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας και επιδιώκει ίδιο σκοπό (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Grafe και Pohle, C-298/18, EU:C:2020:121, σκέψη 22).

89 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το αποφασιστικό κριτήριο για τη διαπίστωση της ύπαρξης τέτοιας μεταβίβασης είναι το εάν η εν λόγω οντότητα διατηρεί την ταυτότητά της, πράγμα που προκύπτει από την πραγματική συνέχιση της εκμετάλλευσης ή από την ανάληψη της εκμετάλλευσης αυτής (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Grafe και Pohle, C-298/18, EU:C:2020:121, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

90 Για να κριθεί αν πληρούται η προϋπόθεση αυτή, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των πραγματικών περιστάσεων που χαρακτηρίζουν την επίμαχη πράξη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, ιδίως, το είδος της επιχείρησης ή της εγκατάστασης για την οποία πρόκειται, η μεταβίβαση ή μη των υλικών στοιχείων, όπως τα κτίρια και τα κινητά, η αξία των άυλων στοιχείων κατά τον χρόνο της μεταβίβασης, η ανάληψη ή μη του κύριου μέρους του εργατικού δυναμικού από τον νέο επιχειρηματία, η μεταβίβαση ή μη της πελατείας καθώς και ο βαθμός ομοιότητας των ασκουμένων δραστηριοτήτων πριν και μετά τη μεταβίβαση και η διάρκεια τυχόν αναστολής των δραστηριοτήτων αυτών. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν, πάντως, επιμέρους μόνον πτυχές της

γενικής αξιολόγησης που επιβάλλεται να γίνει και δεν μπορούν, ως εκ τούτου, να εκτιμώνται μεμονωμένα (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Grafe και Pohle, C-298/18, EU:C:2020:121, σκέψη 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

91 Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε ότι το εθνικό δικαστήριο, κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που χαρακτηρίζουν την επίμαχη πράξη, πρέπει ιδίως να λαμβάνει υπόψη το είδος της επιχειρήσεως ή της εγκαταστάσεως περί της οποίας πρόκειται. Εξ αυτού συνάγεται ότι η σημασία που πρέπει να προσδοθεί στα διάφορα κριτήρια της ύπαρξης μεταβίβασης, κατά την έννοια της οδηγίας 2001/23, ποικίλλει κατ' ανάγκην ανάλογα με την ασκούμενη δραστηριότητα, ή ακόμη τις μεθόδους παραγωγής και λειτουργίας που εφαρμόζονται στην επιχείρηση, στην εγκατάσταση ή στο τμήμα της εγκατάστασης περί των οποίων πρόκειται (απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, Somoza Hermo και Ilunión Seguridad, C-60/17, EU:C:2018:559, σκέψεις 31 και 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

92 Το Δικαστήριο επισήμανε στο παρελθόν ότι μια οικονομική οντότητα μπορεί, σε ορισμένους τομείς, να λειτουργεί χωρίς σημαντικά ενσώματα ή άυλα περιουσιακά στοιχεία, κατά τρόπον ώστε η διατήρηση της ταυτότητας μιας τέτοιας οντότητας μετά την πράξη της οποίας αυτή αποτελεί το αντικείμενο να μην μπορεί, εκ των πραγμάτων, να εξαρτάται από τη μεταβίβαση τέτοιων στοιχείων (απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, Somoza Hermo και Ilunión Seguridad, C-60/17, EU:C:2018:559, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

93 Το Δικαστήριο έκρινε συναφώς ότι, στο μέτρο που, σε ορισμένους τομείς στους οποίους η δραστηριότητα βασίζεται κυρίως στο εργατικό δυναμικό, όπως συμβαίνει ιδίως στην περίπτωση δραστηριότητας για την οποία δεν απαιτείται η χρήση συγκεκριμένων υλικών στοιχείων, ένα σύνολο εργαζομένων τους οποίους ενώνει σταθερά μια κοινή δραστηριότητα μπορεί να αντιστοιχεί σε μια οικονομική οντότητα, μια τέτοια οντότητα μπορεί να διατηρεί την ταυτότητά της και μετά τη μεταβίβασή της όταν ο νέος επιχειρηματικός φορέας δεν περιορίζεται στη συνέχιση της εν λόγω δραστηριότητας, αλλά επιπλέον αναλαμβάνει σημαντικό μέρος, από απόψεως αριθμού και δεξιοτήτων, του προσωπικού το οποίο χρησιμοποιούσε ο προκάτοχός του ειδικώς για το έργο αυτό. Στην περίπτωση αυτή, ο νέος επιχειρηματικός φορέας αποκτά πράγματι το οργανωμένο σύνολο στοιχείων το οποίο θα του παράσχει τη δυνατότητα να συνεχίσει κατά τρόπο σταθερό τις δραστηριότητες ή ορισμένες δραστηριότητες της μεταβιβάζουσας επιχειρήσεως (απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, Somoza Hermo και Ilunión Seguridad, C-60/17, EU:C:2018:559, σκέψεις 34 και 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

94 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο χαρακτηρισμός της μεταβίβασης ως τέτοιας προϋποθέτει ορισμένες πραγματικές διαπιστώσεις και, επομένως, το ζήτημα αυτό πρέπει να εκτιμάται in concreto από το εθνικό δικαστήριο με γνώμονα τα κριτήρια που έχει διατυπώσει το Δικαστήριο και τους σκοπούς που επιδιώκει η οδηγία 2001/23, οι οποίοι εκτίθενται, ιδίως, στην αιτιολογική της σκέψη 3 (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Grafe και Pohle, C-298/18, EU:C:2020:121, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

95 Κατά συνέπεια, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει, με γνώμονα τις προεκτεθείσες εκτιμήσεις και λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των πραγματικών περιστατικών που χαρακτηρίζουν την επίμαχη στην κύρια δίκη πράξη, αν η τελευταία πρέπει να θεωρηθεί μεταβίβαση επιχείρησης κατά την έννοια της οδηγίας 2001/23.

96 Προς τούτο, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται, ειδικότερα, να εξακριβώσει αν, όπως αναφέρει στην απόφαση περί παραπομπής, η επίμαχη στην κύρια δίκη δραστηριότητα δεν απαιτεί ειδικό εξοπλισμό και, ως εκ τούτου, στηρίζεται κυρίως στο εργατικό δυναμικό ή αν, αντιθέτως, όπως

υποστηρίζουν η Obras y Servicios Públicos και η Acciona Agua, η δραστηριότητα αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως δραστηριότητα στηριζόμενη κυρίως στο εργατικό δυναμικό, δεδομένου ότι αυτό αποτελεί σαφώς δευτερεύον στοιχείο σε σχέση με τα υλικά στοιχεία που απαιτούνται για την εκτέλεση της συγκεκριμένης δημόσιας σύμβασης και τα οποία δεν μεταβιβάστηκαν.

97 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, διευκρινίζεται, κατά πρώτον, ότι πέραν της περίπτωσης η δραστηριότητα να στηρίζεται κυρίως στο εργατικό δυναμικό, στην οποία αναφέρεται η νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 93 της παρούσας απόφασης, όταν τα ενσώματα στοιχεία, όπως τα κτίρια και τα κινητά πράγματα, δεν είναι απαραίτητα για την εύρυθμη λειτουργία της συγκεκριμένης οντότητας, ή ακόμη όταν το εργατικό δυναμικό και τα ενσώματα στοιχεία έχουν την ίδια σημασία για την εύρυθμη λειτουργία της, και η δραστηριότητα της προηγούμενης αναδόχου συνεχίζεται από την νέα ανάδοχο η οποία ανέλαβε το κύριο μέρος του εργατικού δυναμικού, η απουσία μεταβίβασης ενσώματων στοιχείων δεν αποτελεί εμπόδιο για να κριθεί ότι η ταυτότητα της οικονομικής οντότητας μπορεί να διατηρείται και μετά τη μεταβίβαση και, επομένως, για να γίνει δεκτό ότι έχει λάβει χώρα «μεταβίβαση επιχείρησης», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23.

98 Πράγματι, η λύση αυτή εντάσσεται όχι μόνο στη λογική των σκοπών που επιδιώκει η ως άνω οδηγία, οι οποίοι εκτίθενται, μεταξύ άλλων, στην αιτιολογική της σκέψη 3 και συνίστανται στην παροχή προστασίας στους εργαζομένους σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, προς εξασφάλιση της διατήρησης των δικαιωμάτων τους, αλλά συνάδει επίσης και με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 92 της παρούσας απόφασης, κατά την οποία η διατήρηση της ταυτότητας μιας οικονομικής οντότητας, η οποία μπορεί να λειτουργεί χωρίς σημαντικά ενσώματα ή άυλα περιουσιακά στοιχεία, μετά την πράξη της οποίας αυτή αποτελεί το αντικείμενο, δεν μπορεί να εξαρτάται από τη μεταβίβαση τέτοιων στοιχείων.

99 Κατά δεύτερον, επιβάλλεται η υπόμνηση της νομολογίας του Δικαστηρίου κατά την οποία η μη μεταβίβαση από την παλαιά στη νέα ανάδοχο της δημόσιας σύμβασης μεγάλου μέρους τέτοιων στοιχείων, απαραίτητων για την εύρυθμη λειτουργία της οντότητας, επιτρέπει να συναχθεί ότι η οντότητα αυτή δεν διατηρεί την ταυτότητά της (πρβλ. απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2001, Liikenne, C-172/99, EU:C:2001:59, σκέψη 42).

100 Ωστόσο, δεν μπορεί να συναχθεί από τη νομολογία αυτή ότι η μεταβίβαση ενσώματων στοιχείων πρέπει να θεωρηθεί in abstracto ως ο μόνος καθοριστικός παράγων για να διαπιστωθεί η μεταβίβαση επιχείρησης της οποίας η δραστηριότητα αφορά κλάδο στον οποίο το ή τα ενσώματα στοιχεία συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στην άσκηση της δραστηριότητας αυτής. Κατά συνέπεια, προκειμένου να διαπιστώσει αν η μη μεταβίβαση μέσων λειτουργίας αποκλείει την ύπαρξη μεταβίβασης επιχείρησης, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις της ενώπιόν του υπόθεσης (πρβλ. απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Grafe και Pohle, C-298/18, EU:C:2020:121, σκέψεις 30 και 31).

101 Τρίτον, το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23 διατυπώνει την αρχή κατά την οποία τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος που απορρέουν από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση υφισταμένη κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως μεταβιβάζονται στον διάδοχο.

102 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι η οδηγία 2001/23 αποσκοπεί στη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να παραμείνουν στην υπηρεσία του νέου εργοδότη υπό τους αυτούς όρους που είχαν συμφωνηθεί με τον μεταβιβάζοντα. Σκοπός της οδηγίας είναι να

διασφαλίσει, στο μέτρο του δυνατού, τη χωρίς τροποποίηση συνέχιση των συμβάσεων ή των σχέσεων εργασίας με τον διάδοχο, κατά τρόπον ώστε οι ενδιαφερόμενοι εργαζόμενοι να μην περιέρχονται σε δυσμενέστερη θέση απλώς και μόνο λόγω της μεταβίβασης. Εντούτοις, είναι αλυσιτελής η επίκληση της εν λόγω οδηγίας προκειμένου να βελτιωθούν οι σχετικοί με τις αποδοχές ή άλλοι όροι εργασίας σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης (απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, ISS Facility Services, C-344/18, EU:C:2020:239, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

103 Περαιτέρω, διευκρινίζεται ότι, μολονότι, σύμφωνα με τον σκοπό της οδηγίας 2001/23, πρέπει να προστατεύονται τα συμφέροντα των εργαζομένων τους οποίους αφορά η μεταβίβαση, πλην όμως δεν μπορούν να αγνοηθούν και τα συμφέροντα του διαδόχου, ο οποίος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προβαίνει στις αλλαγές και τις προσαρμογές που είναι αναγκαίες για τη συνέχιση της δραστηριότητάς του. Η οδηγία αυτή δεν έχει αποκλειστικό σκοπό τη διαφύλαξη, σε περίπτωση μεταβίβασης επιχείρησης, των συμφερόντων των εργαζομένων, αλλά επιδιώκει τη διασφάλιση δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων τους, αφενός, και των συμφερόντων του διαδόχου, αφετέρου (απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, ISS Facility Services, C-344/18, EU:C:2020:239, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

104 Εν προκειμένω, από το άρθρο 27, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης προκύπτει ότι η νέα ανάδοχος δεσμεύεται από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν αναγνωριστεί στο προσωπικό που μεταφέρθηκε στο πλαίσιο της σχέσης εργασίας του με την προηγούμενη ανάδοχο. Εξάλλου, δυνάμει του άρθρου 27, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης, τα εν λόγω δικαιώματα και υποχρεώσεις περιορίζονται αποκλειστικά στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση εργασίας που είχε συνάψει ο εργαζόμενος με την επιχείρηση που παύει να είναι ανάδοχος της δημόσιας σύμβασης, χωρίς η νέα ανάδοχος επιχείρηση να δεσμεύεται από οποιαδήποτε προγενέστερη σύμβαση ή συμφωνία, ιδίως όσον αφορά την προϋπηρεσία, εκτός αν τα δικαιώματα αυτά έχουν αναγνωριστεί στον εργαζόμενο με δικαστική απόφαση η οποία είχε αποκτήσει την ισχύ δεδικασμένου κατά την ημερομηνία της μεταφοράς και έχουν γνωστοποιηθεί στη νέα ανάδοχο εντός της προθεσμίας και με τον τρόπο που ορίζει το άρθρο 27 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης.

105 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα του άρθρου 27, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης με το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23.

106 Υπό τις περιστάσεις αυτές, διαπιστώνεται ότι ο περιορισμός της αναγνώρισης των δικαιωμάτων ενός εργαζομένου στο πλαίσιο της σχέσης εργασίας του με τη νέα ανάδοχο μόνο στα δικαιώματα που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση που αυτός είχε συνάψει με την προηγούμενη ανάδοχο συνεπάγεται ακριβώς τη διατήρηση των εν λόγω δικαιωμάτων κατά τη μεταφορά προσωπικού, όπερ αντιστοιχεί στον επιδιωκόμενο από την οδηγία αυτή σκοπό, ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση της διατήρησης των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα μέσω της παροχής σε αυτούς της δυνατότητας να παραμείνουν στην υπηρεσία του νέου εργοδότη υπό τους αυτούς όρους που είχαν συμφωνηθεί με τον μεταβιβάζοντα. Εξάλλου, ο εν λόγω όρος της επίμαχης συλλογικής σύμβασης περιορίζει όχι μόνον τα δικαιώματα, αλλά επίσης και τις υποχρεώσεις του εργαζομένου σε εκείνες που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση που είχε συναφθεί με την προηγούμενη ανάδοχο.

107 Όσον αφορά, συγκεκριμένα, την προϋπηρεσία, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, για τον υπολογισμό των δικαιωμάτων οικονομικής φύσεως, όπως η αποζημίωση για τη λήξη της εργασιακής σχέσεως ή οι μισθολογικές αυξήσεις, ο διάδοχος οφείλει να λάβει υπόψη το σύνολο των ετών υπηρεσίας που συμπλήρωσε το προσωπικό που μεταφέρθηκε, στο μέτρο που η υποχρέωση αυτή απέρρεε από την εργασιακή σχέση που συνέδεε το προσωπικό αυτό με τον μεταβιβάζοντα και σύμφωνα με τους όρους που είχαν συνομολογηθεί στο πλαίσιο της σχέσης αυτής (απόφαση της 6ης Απριλίου 2017, Unionen, C-336/15, EU:C:2017:276, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

108 Πλην όμως, αρκεί εν προκειμένω η διαπίστωση ότι από την απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι η προϋπηρεσία η οποία αναγνωρίζεται, δυνάμει του άρθρου 27, παράγραφος 2, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης, από τη νέα ανάδοχο στους εργαζομένους τους οποίους αφορούσε η μεταφορά προσωπικού, κατά την έννοια του εν λόγω όρου της επίμαχης συλλογικής σύμβασης, είναι λιγότερο ευνοϊκή για τους εργαζομένους σε σύγκριση με την προϋπηρεσία που τους αναγνώριζε πριν από τη μεταφορά προσωπικού η προηγούμενη ανάδοχος.

109 Αντιθέτως, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η Obras y Servicios Públicos αναγνώρισε στον ενάγοντα της κύριας δίκης προϋπηρεσία από την 1η Ιανουαρίου 2014, η οποία αντιστοιχεί σε εκείνη που προκύπτει από την τελευταία σύμβαση που αυτός είχε συνάψει με την εν λόγω εταιρία. Ως εκ τούτου, κατά το μέτρο που το δεύτερο εδάφιο του εν λόγω όρου της επίμαχης συλλογικής σύμβασης περιορίζει την προϋπηρεσία την οποία η Acciona Agua οφείλει να αναγνωρίσει στον ενάγοντα της κύριας δίκης μόνο σε εκείνη η οποία προκύπτει από την τελευταία σύμβαση που αυτός είχε συνάψει με την Obras y Servicios Públicos, αποτέλεσμα της εφαρμογής του όρου αυτού είναι ότι η προϋπηρεσία που του αναγνωριζόταν από την εν λόγω εταιρία διατηρήθηκε στο πλαίσιο της μεταφοράς της σχέσης εργασίας του.

110 Αντιθέτως, η αναγνώριση στον εν λόγω εργαζόμενο, επ' ευκαιρία της μεταφοράς προσωπικού, δικαιωμάτων, ιδίως προϋπηρεσίας, τα οποία δεν είχε πριν από τη μεταφορά αυτή, συνιστά βελτίωση των όρων εργασίας του, πράγμα που δεν προβλέπεται από την οδηγία 2001/23, όπως προκύπτει από τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 102 της παρούσας απόφασης.

111 Επιπλέον, το άρθρο 27, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της επίμαχης συλλογικής σύμβασης εντάσσεται στο πλαίσιο της λογικής αυτής, καθόσον προβλέπει εξαίρεση από τον περιορισμό των δικαιωμάτων του εργαζομένου του οποίου η σχέση εργασίας μεταφέρθηκε μόνο στα δικαιώματα που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση που είχε συνάψει με την προηγούμενη ανάδοχο, στην περίπτωση των δικαιωμάτων που έχουν αναγνωριστεί στον εργαζόμενο με δικαστική απόφαση η οποία είχε αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου κατά την ημερομηνία της μεταφοράς προσωπικού και έχουν γνωστοποιηθεί στη νέα ανάδοχο εντός της προθεσμίας και με τον τρόπο που ορίζει το άρθρο 27 της επίμαχης συλλογικής σύμβασης. Πράγματι, η εξαίρεση αυτή καθιστά δυνατή τη διασφάλιση υπέρ του εργαζομένου του οποίου η σχέση εργασίας μεταφέρθηκε των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζονταν στο πλαίσιο της σχέσης εργασίας με την προηγούμενη ανάδοχο.

112 Στο ως άνω πλαίσιο, για το αιτούν δικαστήριο τίθεται μόνον το ζήτημα ποια είναι τα δικαιώματα που είχε ο ενάγων της κύριας δίκης έναντι της Obras y Servicios Públicos πριν από τη μεταφορά της σχέσης εργασίας του και, ιδίως, αν στην περίπτωσή του υπήρξε καταχρηστική χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου, ζήτημα που αποτελεί αντικείμενο των δύο πρώτων ερωτημάτων, και αν,

κατά συνέπεια, θα έπρεπε να έχει αποκτήσει το καθεστώς εργαζομένου αορίστου χρόνου πριν από τη μεταφορά της σχέσης εργασίας του, οπότε σε μια τέτοια περίπτωση θα έπρεπε να εξακολουθήσει να έχει το ίδιο καθεστώς στο πλαίσιο της εν λόγω μεταφοράς προσωπικού.

113 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας 2001/23 δεν προδικάζει την προστασία της οποίας θα μπορούσε ενδεχομένως να τύχει ένας εργαζόμενος κατά της καταχρηστικής χρησιμοποίησης διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου δυνάμει άλλων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, ιδίως της συμφωνίας-πλαισίου, ούτε την ερμηνεία που πρέπει να δώσει το Δικαστήριο στις τελευταίες αυτές διατάξεις (διάταξη της 15ης Σεπτεμβρίου 2010, Briot, C-386/09, EU:C:2010:526, σκέψη 36).

114 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση δυνάμει της οποίας, κατά τη μεταφορά προσωπικού στο πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από τα οποία δεσμεύεται η νέα ανάδοχος περιορίζονται αποκλειστικά σε εκείνα που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση εργασίας που είχε συνάψει ο εργαζόμενος με την επιχείρηση που παύει να είναι ανάδοχος της δημόσιας σύμβασης, υπό την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή της ρύθμισης αυτής δεν περιάγει τον εργαζόμενο σε δυσμενέστερη θέση αποκλειστικά λόγω της συγκεκριμένης μεταφοράς προσωπικού, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

115 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Η ρήτρα 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, που συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, έχει την έννοια ότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, σύμφωνα με το σύνολο των εφαρμοστέων κανόνων του εθνικού δικαίου, αν, αφενός, ο περιορισμός, πλην ειδικών περιπτώσεων, σε τρία συναπτά έτη της απασχόλησης των εργαζομένων ορισμένου χρόνου, δυνάμει συμβάσεων «fijos de obra», στην ίδια επιχείρηση σε διαφορετικούς τόπους εργασίας εντός της ίδιας επαρχίας, και, αφετέρου, η καταβολή κατά τη λύση της εργασιακής σχέσης στους εν λόγω εργαζομένους αποζημίωσης, εφόσον το εθνικό δικαστήριο διαπιστώσει ότι τα μέτρα αυτά ισχύουν όντως έναντι των συγκεκριμένων εργαζομένων, αποτελούν κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη της κατάχρησης που προκύπτει από τη χρήση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και, αν απαιτείται, για την επιβολή κυρώσεων για την κατάχρηση αυτή ή αποτελούν «ισοδύναμα νομοθετικά μέτρα» κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1. Εν πάση περιπτώσει, η εθνική αυτή νομοθεσία δεν μπορεί να εφαρμόζεται από τις αρχές του συγκεκριμένου κράτους μέλους κατά τέτοιο τρόπο ώστε η ανανέωση διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου «fijos de obra» να θεωρείται δικαιολογημένη από «αντικειμενικούς λόγους», κατά την έννοια της ρήτρας 5, σημείο 1, στοιχείο α', της

ως άνω συμφωνίας-πλαισίου, για τον αποκλειστικό λόγο ότι κάθε μία από αυτές τις συμβάσεις συνάπτεται κατά κανόνα για ένα και μόνον εργοτάξιο, ανεξαρτήτως της διάρκειάς του, δεδομένου ότι η εθνική αυτή νομοθεσία δεν εμποδίζει τον συγκεκριμένο εργοδότη να καλύπτει στην πράξη μέσω της ανανέωσης αυτής πάγιες και διαρκείς ανάγκες του σε προσωπικό.

2) **Το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση δυνάμει της οποίας, κατά τη μεταφορά προσωπικού στο πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από τα οποία δεσμεύεται η νέα ανάδοχος περιορίζονται αποκλειστικά σε εκείνα που απορρέουν από την τελευταία σύμβαση εργασίας που είχε συνάψει ο εργαζόμενος με την επιχείρηση που παύει να είναι ανάδοχος της δημόσιας σύμβασης, υπό την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή της ρύθμισης αυτής δεν περιάγει τον εργαζόμενο σε δυσμενέστερη θέση αποκλειστικά λόγω της συγκεκριμένης μεταφοράς προσωπικού, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.**

(υπογραφές)